

I dag och i morgon

V S Naipul är omtyckt som skildrare bl a av Indien och Latinamerika. I **Indien: raseri och revolt** (W&W, 478 s) återvänder han till sina fäders land och ser det med värme och tillförsikt. Boken bygger på intervjuer och möten, skildrade med poetisk öppenhet.

Om livsstilars möten och konflikter vet

förre diskrimineringsombudsmannen Peter Nobel mycket. Han lägger fram sina åsikter i boken **Tankar i tigertid** (Brombergs, 206 s). Medan radiojournalisten Gunda Magnusson däremot i **Sin egen lyckas smed: De startade eget i Sverige** visar att invandring också kan ge personliga möjligheter (Timbro, 179 s).

PER DAHL:

I orkanens öga

Jag har i personliga samtal, telefonsamtal, brev och skisser fått berätta för major Wernstedt hur det hela gick till och jag anser att enda sättet att kunna fortsätta lögnerna är att jag får vara ensam om åtminstone den sista." Ett svenskt befäl i vinterkrigets frivilligkår skriver till en före detta soldat som nu vill berätta. Den förmodade hjälten som stupat under försök att rädda en soldat hade själv som "stabsturist" i patrullen haft del i den olyckliga utgången. Skotten som dödat den sårade och honom själv hade inte kommit från ett ryskt vapen utan från hans eget.

Bo Hugemark (red): **I orkanens öga**. Probus 1992

Schabbel med förberedelser och samarbete eller ej – hjältebegravning blev det. "Om vi dragits in i kriget hade naturligtvis otaliga svenskar av de överlevande haft liknande smärtsamma minnen att leva

med" konstaterar Bo Hugemark i inledningen till antologin "I orkanens öga: 1941 – osäker neutralitet", i vilken docent Göran Andolf relaterar det ovan nämnda händelseförloppet vid Pyhäjärvi.

Antologin är den tredje i Militärhistoriska avdelningens serie, i vilken tidigare Stormvarning och Urladdning utkommit. Visserligen sveper anfallet mot Sovjet förbi vårt närområde, men den latent pressen fanns där. En av artiklarna, "Svensk polis och Gestapo" av Klaus-Richard Böhme, visar de svåra avgörandena i en mindre sektor av samhället, polisarbetet, men därmed också tydligare. I vilken mån var det förenligt med neutralitet och svenska intressen att behålla ett tekniskt samarbete med Tyskland i avgränsade polisfrågor? Å ena sidan kunde ju Sverige faktiskt ha viss hjälp av samarbetet, som bl a skedde genom den redan före kriget upprättade föregångaren till Interpol. Å andra sidan var ju den tyska polisen politiserad, och så även snabbt Interpolföre-

gångaren. Böhme ger en nyanserad skildring: svenskarna var ibland farligt naiva. Men den samarbetspolitik som t ex Maria Pia Boethius och Maj Wechselmann visat fram finner han få tecken av.

Den ämbetsman som ansvarade för polisens internationella kontakter, H Söderman, går också ur perioden med bevarad integritet, inte minst hos de allierade. Ändå hade han medverkat som expert vid undersökningen av van der Lubbe, mannen som dömdes för riksdaghusbranden i Berlin.

Att relatera de mer allmänna artiklarna i en kort anmälan låter sig inte göras; bland dem finns Arvid Cronenbergs skildring av personmotsättningarna inom krigsmakten, där kretsen kring Ny militär tidskrift stod mot en åldrande ÖB, general Thörnell. Titeln till en av tidens folkskrifter, "Hårt mot hårt" skulle även kunna stå för denna kamp. Anmälaren, som varken upplevt beredskapstiden eller är väl insatt i vårt lands beredskapshistoria har nog svårt att fatta hur hårda tagen var... Här finner man även skildringen

av Sverige och Europa ur japanskt perspektiv — nedtecknat av hustrun till Japans militärattaché, liksom dokumentation av en av periodens stora matematiska triumfer — brytandet av den tyska "Geheimschreiber"-koden.

En allmän reflektion inställer sig dock här som andra gånger när Sveriges läge 1939–45 skildras. Även om man i efterhand klart kan urskilja de moraliska värdena hos de krigförande parterna är det aldrig givet, att vårt eget lands intressen sammanfaller helt med den "goda" sidans, hur mycket vi än sympatiserar med denna. Krigets perspektiv från den högsta ledningen i väst skilde sig alltför mycket från det som Stockholms geografiska läge gav. Samma erfarenhet gjorde t ex de Gaulle: Frankrikes intressen som allierad var inte automatiskt de samma som andra allierades. Vad som avgjorde i diskussionerna var den militära potentialen.

Något för Sverige att tänka på när ett enat demokratiskt Europa ofta framhålls som den vision som skall lösa alla framtidens problem.